

Бүгү чурттарның, пролетарийлері, каттыжыңар!

БҮГҮН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 257 (10242)

1976 чылдың октябрь 31, воскресенье

1925 чылда
үндүрүлгөсү

Өрткө
2 көп.

Эзулуг улусчу эрге-ча-
гырганың органнары—
ажылы чоннар депутат-
тарының Советтери
делгерезин! Социалисттик
демократия хөгжүп, бы-
жыгып, күрүнени эргелеп
башкаларыңа ажылы
чоннарның киржилгези
калбарып турзун!

(Октябрьның 59 чыл оюнга СЭКП ТН-
ның Кыргыргыларындын).

ПАРТИЯНЫҢ ХЕРЭЭ-
ЧОННУҢ ХЕРЭЭ

ИЗИГ ДЕТКИИШКИННЕР

Партия Төп Комитетинин октябрь Пленумунга СЭКП ТН-ның Чыгыш секретары аш. Л. И. Брежневтин чуга-
ны болган СЭКП-ниң Дээди Сөвөдиниң тоску чымыкын
бешки сессиянын материалдарын ийи даууш орденин
Тыва АССР-ниң ажылы чоннар, бүгү совет улус-биле бир
домей, калбаа-биле танышып, Коммунисттик партиянык
болган Совет чакыкты иштиги, даштык политиказын ийи-
биле деткип турар.
Пленумун болган сессиянын материалдарын таны-
рыпта турсааткан митинглер бо хүнерде республика-
ның хоорайларында, суураарында эртин турар. Ада ажы-
лы чоннар чурттуң моон сонгаары хөгжүлдеинин айты-
рыларын чугаалашкан СЭКП ТН-ның октябрь Пленумун
иништираарын чыгыш эл-сөткүлдег деткип, Төрөөн чурттуң
күчү-шудалын быжыгалаар дөш ам-даа күжүлдеинин
ажылаарын хүлөшкөн турар.
Наймысал Кызылдың бүдүрүлгелеринде, алаан, органи-
зация черлеринде Пленумун материалдарын таныштырып
турсааткан хуралдар массалык-биле эртин турар.

Тываның «Хүндүлдег
Дем» орденин көплекте-
тик геология—шынчыл эсе-
пациязы.
Оңу беш чылдың баш-
тайгы чыгында Тываның
геологияны күш-ажылы улуг
тигизгени чепи айтат. Даг-
дугу руданың куралы-
нын дилеп тымар талазы-биле
1976 чылдың бедиткен хүлө-
гөш ийи чартык ай бурун-
гаар ажып күжүлдеинин Төр-
өөн чуртка паролтаан. Оңу-
түт метастатит рудалар бар
алаан каш черлерин шалты-
леп тымар. Барым талкы
райондарың мадичиңарың
хөгжүп чурттуң суг
куралыңарың база изерт-
кен. Эске-даа планың көрү-
түр аяк күжүлдеинин оңу-
түт СЭКП ТН-ның чоокта чаа
болуп эркен Пленумун
материалдарын таныштырып
турсааткан митингинин
киргизгени бо болган эсе-
ке-даа чедикшиңерин дем-
дегешпаш, шынчыл
ажылыңарың ажитып чо-
руун, шыярың акжидерин-
че утагашан хөгжүлдеинин
айтып боттадырыңар айт-
тың. Чыгыштар, хоочун
геолог П. Родигин чер орум-
дур акжидерин металл-
дык эске-даа материал-
дарың артыкка чыгарып
таштың турарын дугайы-
да толугу чыкканын чуга-
лаан.

Оң-ла митингге санал бер-
ген анык специалист А. Сай-
аулина көлөр уеңи салгы
дөш партия болган чакы-
кың ада салгы салымшкы-
ның өөрүн четтиргенин өөр-
үнүң мурдундан алыртып-
лоон.

— СЭКП Төп Комитетинин
октябрь Пленумунга партия
Төп Комитетинин Чыгыш се-
кретары аш Леонид Ильич
Брежневтин ханы утагыт,
делгерей чугаалады совет
улустуң кайтамчыктыг
чедикшиңерин чоргаары-
ның турар бис—деп, Кызыл-
дан энергетиктерин хой-
кык киржиктиг митинг-
тинге ийерген Г. Степанов
чугаалаан. Бистер, энерге-
тиктер, улус ажылы-агы-
зын эргилең-биле ханды-
рып талазы-биле боттары-
стың хүлөлгөсүн база-ла
чедикшиңерин күжүлдеп
турар бис. Оң дугайы бо чыл-
дың эркен төс айланын
түндүлдери бадтык турар.
Леонид Ильич Брежневтин
чугаалады оңу беш чылдың
арткан үлөүлөрдө болуп кап-
чаар-даа аажок улуг эконо-
миктиг көдүрүлүшү бистер-
ниң улам кызымашкы, үрө-
түндүлдиг болган шыярың
ажылаарың хей-аңт кий-
рип турар. Бистиң коллектив-

Митингге өс ап, чыг-
чаалаан эске-даа орторлар
тайбың чаагай байдалда
ажыдап, чурттап турары
дөш, кайтамчыктыг совет
амырлар дөш СЭКП-ниң
аш Л. И. Брежнев баш-
тан Төп Комитетинге, Совет
чакык өөрүн четтиргенин
илерлеп турарыңар.

СЭКП Төп Комитетинин ок-
тябрь Пленумунга мате-
риалдарын бурун-биле чүлү-
дүтүп, аңаа аш Л. И.
Брежневтин чугаалын бүгү
талазы ажыл-чорудугу-
дайыч программалык кыл-
дыр хүлөп алыңар ийерген
ажылы чоннарның хой-
кыктыг митингдери рес-
публиканың эске-даа района-
лыг, бүдүрүлгелеринге база
богулаан. Ындыг митинг-
лер чер болганда үргүлчүлөп
турар.

С. МААДЫ.
М. ТОПЧА.

Бөгүн—Автомобиль транспортуңуң

ажылдакчызың хуңу

Тыва автотранспорт эргелиңин бир дугаар автобүдүрүгө
чериниң чолалчызы, Социалист Күш-ажылың Маадыры
Юрий Николаевич Эзюин 1945 чылдан бээр автомашина
башырып келген. Бо аразында ол муң-муң километрлерин
эртип, улус ажылы-агының чүс-чүс тонна чүхтерин сөөрт-
түп, хей тонна кывар-чаар материалдарын камнап ап келген.
Ю. Н. Эзюин—эш-өрүңгө үлөүлери мурнакы ажыл-иш-
тин, ийелгилей хей-интиңи.

ЧУРУНТА: Социалист Күш-ажылың Маадыры Ю. Н.
Эзюин ээлчеглиг рейсче үнүптеринин мурнуу чарында.
А. А. БЕЛОГОРСКИЙНИҢ ФОТОЗУ.

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ТОСКУ ЧЫЖЫНЫҢ БЕШКИ СЕССИЯЗЫ АЖЫЛЫН ДОСКАН

Чедип алган чүгү дөш чор-
гарал, даярдагы хүнге бү-
зүрел, ажыл-херекти чорун,
чаа куралыңарың чогаалдык-
чы баш-биле дилеп тымары—
ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдиниң
депутаттарының сагалдары-
нын кол уткамы ол болган.
Октябрь 29-та сессия боду-
рун аягыны Кремльге улам-
чылаан.

Эвилел Сөвөдинде

Палаталарың хуралдар
залыңа ССРЭ-ниң Дээди Сө-
вөдиниң Эвилел Сөвөдиниң
ийги хуралы Эвилел Сөвө-
диниң Даргазы А. И. Штан-
ковтун даргалаашкыны-биле
15 шакта ажиттыңан.
Эштер Л. И. Брежнев, Ю. В.
Андропов, В. В. Гринин, А. А.
Громыко, А. И. Кирилленко,
Ф. Д. Кулаков, Д. Ф. Кунаев,
К. Т. Магуров, Н. В. Подгор-
ный, Г. В. Романов, М. А.
Суслов, В. В. Шербицкий,
Г. А. Алиев, П. И. Демичев,
М. С. Соломенцев, П. В. Ка-
питонов, В. И. Долгих, К. Ф.
Катухов, К. У. Черненко,
Я. П. Рябов олары депутат-
тар болган аалчылар динит-
тин, үргүлчүлөдиг адыш чак-
саашкыны-биле уткаан.
1976—1980 чылдарда ССРЭ-
ниң улус ажыл-агыйың хөг-
жүлдеинин беш чыл Күрүне
панын дугайында, 1977
чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-
агыйың хөгжүлдеинин Күрү-
не панын дугайында, 1977
чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюд-
жөдүнүн дугайында болган
1975 чылда ССРЭ-ниң Күрүне
бюджөдүнүн күжүлдеинин
дугайында айтырылалар чуга-
алаашкыны көрүп депутаттар
үргүлчүлөдиг.
Эвилел Сөвөдиниң ийги
хуралыңа санал берген
болза: СЭКП-ниң Премьер

панын, 1977 чылда пла-
нын болган бюджеттин төлө-
вилдерин чугаалаашкыны
көрүп тура, планнарда болган
бюджетте көрдүңгөн көрү-
гүлөр оңу беш чылдың кол
сорулгазын күжүлдеинче—

Националдар Сөвөдинде

Октябрьның 29-та эртепи-
ниң 10 шакта Кремльге
ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдиниң
Националдар-Сөвөдиниң ий-
ги хуралы Националдар Сө-
вөдиниң Даргазы депутат
В. И. Рубенин даргалааш-
кыны-биле ажиттыңан.
Эштер А. Н. Косыгин, А. Я.
Пельше, П. М. Магеров,
Ш. Р. Рашидов, М. В. Зима-
ны олары депутаттар бол-
ган аалчылар адыш чакса-
шкыны-биле уткаан.
1976—1980 чылдарда ССРЭ-
ниң улус ажыл-агыйың хөг-
жүлдеинин беш чыл Күрүне
панын дугайында, 1977
чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-
агыйың хөгжүлдеинин Күрү-
не панын дугайында, 1977
чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюд-
жөдүнүн дугайында болган
1975 чылда ССРЭ-ниң Күрүне
бюджөдүнүн күжүлдеинин
дугайында айтырылалар чуга-
алаашкыны көрүп депутаттар
үргүлчүлөдиг.
Националдар Сөвөдиниң
ийги хуралыңа санал бер-

ХХV съезде төлөвилет-
тинген партияның улааныш-
кыны чурттуң экономиктиг
күчүгү үзүлгөсү чоңаа өс-
түрү, социалист ийелгилей
харылааларын сайыртай-
жыдарың, коммунизмге бес-
тик улам ыдай бурунгаарлап

Националдар Сөвөдинде

генер болза: Азербайжан
ССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргазы депутат
Ж. И. Ибрагимов, Дагестан
АССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргазы депутат
А. Д. Умалатов, Молдава рес-
публиканың провөөлдер
чөвүлелиниң даргазы депутат
П. П. Петрик, Таджикистан-
ның Компартиязының Кулаб
обкомунун биргя секретары
депутат А. Хисамутдинов,
Башир АССР-ниң Министр-
лер Чөвүлелиниң Даргазы де-
путат Ш. Ш. Акназаров, Харь-
ковтун Орджоникидзе атты
транспорт заводунуң токары де-
путат Ф. Д. Касьяненко,
Туркмен ССР-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң Даргазының
биргя оралакчысы депутат
Б. Ф. Бурашников, Марий
АССР-де романоус уксаалыг
хой ажылың продукциязы
бүдүрүлгөсүн база болжаа-
шкыны талазы-биле «Мар-
ий Эл» күрүне-колхоз кат-
тыкшыкшынын чыгыш
директору депутат В. С. Вло-

Эвилел Сөвөдиниң болгаш Националдар Сөвөдиниң

Октябрь 29-та 15 шакта
Кремльдиң Улуг ордунда
Эвилел Сөвөдиниң Даргазы
депутат А. И. Штанковтун
даргалаашкыны-биле ССРЭ-
ниң Дээди Сөвөдиниң Эвилел
Сөвөдиниң болган Национал-
дар Сөвөдиниң каттышкан
ийги хуралы болган.
Эштер Л. И. Брежнев, Ю. В.
Андропов, В. В. Гринин, А. А.
Громыко, А. И. Кирилленко,
Ф. Д. Кулаков, Д. Ф. Кунаев,
К. Т. Магуров, Н. В. Подгор-
ный, Г. В. Романов, М. А.
Суслов, В. В. Шербицкий,
Г. А. Алиев, П. И. Демичев,
М. С. Соломенцев, П. В. Ка-
питонов, В. И. Долгих, К. Ф.
Катухов, К. У. Черненко,
Я. П. Рябов олары депутат-
тар болган аалчылар бут
мырынта тура, диниттин, үр-
гүлчүлөдиг адыш чаксааш-
кыны-биле уткаан.
1976—1980 чылдарда ССРЭ-
ниң улус ажыл-агыйың хөг-
жүлдеинин беш чыл Күрүне
панын дугайында, 1977
чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-
агыйың хөгжүлдеинин Күрү-
не панын дугайында, 1977
чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюд-
жөдүнүн дугайында болган
1975 чылда ССРЭ-ниң Күрүне
бюджөдүнүн күжүлдеинин
дугайында айтырылалар чуга-
алаашкыны көрүп депутаттар
үргүлчүлөдиг.
Эвилел Сөвөдиниң ийги
хуралыңа санал берген
болза: СЭКП-ниң Премьер

каттышкан хуралы

налдыр машинналары бол-
ган установкаалары бээр
беш чылда 35 муң көвүдөр
болган 137 муң чедер.
План-бюджет комиссиязы
түндүлдери болган депутат-
тар Бурлава, Бодюв,
Петрик, Золотухин оларың
баша өскөлдөрү-даа чугаала-
шкыны беш чылдың баш-
рааыңа, ылангың чык-
кыны үзүлгөсү бөдүрүлгө-
лөрү турар бараанларын-
га чоңун улам өсүп оңу-
регелдерин улам дол хан-
дарыңа улуг кичээлгөй
салган. Чык болган аш-чөм
үлөүлүгү кол фондларың
чаартып, олары беш чыл
бүдүрүлгөсү техника-биле
чөсөлдөрүн дүргөдөрүн
дугайында айтырылалар тур-
тушту.

Шыяла-ла бүдүрүшкү-
нүн хөгжүлдеинин талазы-
биле планларын күжүлде-
паш, салгыны асорун-
мөт талазы-биле чагыла-
рың хандырбас, көрүштүг
баша беш чылдың бараан-
нар бүдүрүлгөсү оңу-
гөдөй ар, эргилерин хөвир-
лерин болган модельдерин
кылыңарың кылып үндүр-
үрүңүлүгү турар бүдүр-
үлгөлөр ам-даа өсөш өзес.
Чык үлөүлүгү министрство-
зу, экилдерин республи-
каларын Министрлер Чөвү-
лелин оңу улуг чөсөлдөр
тайдаларың хөгжүлдеинин
алары болган шыярың чөк
продукция бүдүрүлгөсү
бүдүрүлгөсүн үзүлгөсү-
лөрдүн өсөдөгөн бедидери
чугаала.

Чык үлөүлүгү шыяры-
дык чыг-от-биле, ылангың
бүдүрүлгөсү хандырар
бөдүрүлгөсү дыка хамаарып
турар хымы үлөүлүгү
ажылдакчылары шүтүмүл-
дөш шың түндүлдери кылар
ужурут. Чыг-отти болган
материалдарын деңшкелерин
хөвирлерин бүдүрүлгөсү хө-
мөлдөрүн олар алыр ужурдугу.
Продукцияны шыярың бед-
идер төлөдө, машина тү-
дүлүгүн министрство-
зу улустун хөргөлө бараан-
ларын бүдүрүлгөсү адырлар-
ны техника талазы-биле чаар-
ты чөсөлдөрүн кичээл-
гөй күжүлдеп хөргө.

Бо беш чылда чык үлөү-
лүгү кирер чаа ада-чурт
деригеринин 70 чыгм хууу
ажылдап турар бүдүрүлгө-
лөсү нарын чыгарып,
аш-чөм үлөүлүгү—барык
60 хууу баар.
Оң-биле кады Аш-чөм
үлөүлүгү министрство-
зу болган айттыңа адырлар-
га деригер бүдүрүлгөсү
эске-даа министрство-
зу деригерин шыярың акжид-
лерин немелде хөмөгө-
лөр алыр чугаала.

Акназаров, Махьянчос бол-
ган өскөлдөр-да көдүрүп,
ылангың демір-орук оруктары
тулар дугайында айтырып
турган.

Чыктын даалазы-биле
ССРЭ-ниң Күрүлгөсү болган
ССРЭ-ниң Күрүлгөсү болган
Орук харылаа министрство-
зу болган эске-даа министр-
ство-биле кады демір-орук
транспортун хөгжүлдеинин
болган оңу ажылы акжидер-
ниң талазы-биле хөмөгө-
лөр дугайында доктаа төлөвиле-
ли белектерин дозуп турар
дөш мөң. Депутаттарың
чугаалаан түс-түс дилегерин
ап көр болза, казахтын
мир-орунуң эрттерлер ады-
лыш күжүлдеинин-биле Кус-
танай-Урпик аразың чаа
демір-орук шүтүмүң—Ортаа-
кы-Сибирь магистралының
доостур эвөөсүн (узуну 142
км) түдүп тургузарың беш
чыл панында төлөвиле-
лөрүн илеттөсө чогуур.
Саяк-Актагай аразың 218
км дүртүп демір-орук түдүп
агелерин баш хуур көргөп.
Моңты—191—Арыс болган
Орк-Кандага участктары-
ның хой шымчөшкөсүн демір-
оруктарыңа 500 км дүрт-
түг ийи оруктарың ажыл-
дагы кирерин төлөвиле-
ли. Экибасту-Целиноград аразы-
ның демір-орук электрифи-
кастан турар. Казахстанга
демір-орук транспортун
ажылы акжидер талазы-
биле эске-даа хөмөгө-лөр тө-
лөвиле.

Грузия ССР-ге Тбилис-Ху-
шри аразың участогунга
ийги оруктары түдүп тур-
гускай турар.
Депутаттар Лыкова, Аши-
мов, Бузова, Суомбаев, Ши-
лейте, Набиев, Клаусон, До-
енин, Ибрагимов, Уманец
болган өскөлдөр-да капитал

Директивте органының
иништираары баш удур
көрдүңгөн ышкыш, бүдүр-
гөсү черлерин база бүдүр-
гөсү эвөс объектилерин ком-
лекстик планларын болган
түдүп боттадырың дыка
хой министрство-зу хандыр-
бай турарын демөгөсө чо-
гуур. Социал-амырлар объек-
тилерин турарың талазы-
биле планың оонааларың
күжүлдеин министрство-зу
болган ведомстволар, чер-
черия органың боттары-
ның кошнаш дыкөс контро-
люнга алыр ужурдугу.

Демір-орук транспортун
хөгжүлдеин дүргөдөрүн
оруктарың ажыл-чорудуга-
зы акжидеринин өртежөк
чугаалың дугайында ай-
тырың депутаттар Марта-
роски, Патариде, Ватченко,

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң тоску чыыжының бешки сессиязы ажылын дооскан

Төнтүр, Згеан 1-ги арманда), чугулалынын база оюн жогжулалыгы тускайлап берип турар хорөгөчтеринин жетишпей турарынан дугайымда айтыр-гынын деуаттарын Борисеке болган. Вегинге турганда. Беш чык пламын акмалдан кылып даде кара металлургиянын малайын Украинага жогкучеринин айтырылгачкынуу узат кичеэелгени салганд турган. 1976 чылда Ураин ССР-нин кара металлургиялынын бүдүргөдөлөр-инин ажилы экижидеринин болган ол адмрнын эн чугула объекттеринин тутуш-кувун дугурдөлөрүнн туту-имында тускый доктааларын чазак хулуп алган. Оон ан-гыда, онгу беш чылда кара металлургиянын жогкуче-ринин тазасы-бизе чемгечер дугайымда СЭКН ТК-ын бол-ган ССР-нин Министрлер Чокуулалынын тускый докта-аларын төлөткөсүн Бесет-күзүрннн узат жоостук ту-гар. Металл бүдүргөсүннн тазасы-бизе беш чыл пламы-нын оналаларын куесет-ринин, а ол мыккан дараа-зында беш чылга кергез-гү күчүлөр тургузарынын тазасы-бизе чемгечеринин төлөт-көн турар. Украина ССР-ге кара металлургиянын жогкуче-ринин сорулгаларын-даа ол доктаалда шынтычтын турар.

Оон ангында, 1977-1980 чылдарла продукция бүдүр-гөн көөүдөсүнн кара метал-лургиянын ажилдакчы-ларынын материалдык со-нуургалын бедединин баш учулар көргөн.

Өзүндө 40 хуудан ажим турар дыка узук кавитат сандыкыналарын пугу беш чылда кара металлургиялык хөгжүлдөсүнө тускайлап берип тувары демделсе чогуур. Ол хөрсилерин бүрүнү-бизе болгат үрүмчүлдүн биле ажилгалары эргекч чутула. Ол болза металлургиянын тудугуларын болгат машына тургузуучуларынын каты ийитирлөрлөр сорулгады-дыр. Кара металлургиянын бодуруга делериле

шын ашыяда Украина ССР-нин бұдурдугерияде-ла бұдурдугерия организмастарында тиеттерин чыгалса чогуур, од чорук Украина ССР-нин Кар металлургия министрине-уондаа база од адырын бұдурдугериянин уаурутуктар-дыларын дыка чергези-бил дамаалыр.

«Каховскинин суг кадала-дында Бердякск хохорайе Днестр суу чогууду боорин кайкан боттадыларым!» деп айтырыг депутат эл Коопон-нодан кирген. Бердякск хоорайе суг-биле хандыларын акжидери-биле арылгачу дер-шинкинеринг чаа суг дам-чыдар станцияны 1977—1979 чылдарда гудуу тургузарын баш уауу чорук турар. Оон туктуньяде хоорайлгич суг дамчыдылазгын кучузу ий да-татап угалдыр. Оон соонда Каховскинде болгаш Азов ча-дынын сугтарында буауларын-дында Бердякск хохорайе суг дамчыдын боорин коовулдир болуп турар. Каховскинин сугтарында буаузыгич ту-дускуну 1979—1980 чыл-дарда тоозар, а Азов чак-нын буаузыгич деривациян бо беш чылдын соонда бот-тадыларын толевлеттинген. Хоорайларын болгаш алууртук-терини суг-биле ханды-ларын акжидеринин эресек чогуулазгын дугайын деу-аттар эштер Ибрагимов, Ак-назаров, Касьяненко, Бураш-ников болгаш ескелер-ла ба-за чутаалаан. Од айтыры-ларго шыгым киченегин салыр болгаш чык иланарын ажалдан кыжыр уеде оларын икеий чутаалажик коор аналар.

Плавильни чугалаалың керүү түрүр үеде СССР-иң Дээди Советиңиң плав-бюджет болгач адырлар комиссиялары, аныктар херектериниң талазы-биле комиссиялары 1977 чылда массалык херектедиң баранырының тус-тус хевирлерин бүдүрүрүнүң база сайгарарының хем-чээлин үрүмтөин садар ыткертер-биле 174 млн. рубль түңгүнү көндүлдүр дугайында саяалды кириен. Ол чорун

1977 чыдаа кыруке боддөлгө
ини орундагына 432 млн
рублге көндүлдөргө аргы
бөр, ол көрдөгө район
төтөрүн, район ужу-дуз
жы хоорайтарын болган
аждыктын суууарын чаагы-
жыдырыга, калкы камгала-
аймын албан черлериге ө-
аймак, көдө болган суур
Советтерини социал-кумунт-
за албан черлериге херек-
седер, дериндиктер санды
адрынага болган оларын
башкарына, сенткориге,
Балалар уруу, далай-орук
магистралын тузуу-орук
искердеге толук туур-коп-
тер талаа-биле халдыра-
уурун үндүрүн көрү ту-
рар. Ол саналарын чутаала-
жып көргөн болган хүтүз-
алган дэрин чакыткы даас-
калы-биле илеткэрин чөп-
шөргөп көрүнө. 1977 чылдын
узу амыл-агып планыга эр-
гөткөк чүтүзү тодаралыга-
ларыны кирген туур.

Беш чыл планын болган
1977 чылдын узу амыл-агып
планын чутаалажы, туур
үдө амыл-агып болган кул-
тура туурагына болган
айтыргыларын талаа-
биле саналарын кирген, ди-
на хой дөтүтаттар туу-тус
мектептеринде болган өскө-
дө-дө органдыларын
адрегине шүгүмдөлдөп
саналарын кытылаан, мате-
риал-техника халдыргы-
нын база өскө-дө чүдүдө-
рин айтыргыларынга хама-
рышты саналар болгудуан.
План-бюджет болган адмра-
комиссарларын түнөтүп-
де, денугатарын саналар-
ында амыттыган бүтү-зе са-
наларын кытөргөнгө чүтүз-
алжып көр болган оларын
үдө-дө болган чогуу шөтө-
лөри хууш чыгар дөргөй
ССР-ин Министрлер Чөү-
дөлдөп дааскалы-биле илет-
кэрин чөпшөргөп көрүнө.

Беш чыл бүрүк коммунист
тургузуушкунуң орунуна
чүтүзү өе болуп туур деп
түндөлдөм Н. К. Байбаков
чутаалаан. Оңу беш чылда,
ажыгыт көрүктүп болган
панынын беш чылдыга, бис-
тик чедиктинеривис х

[illegible]

ССРЭ-ийн Дотоо Соёлын
сөргөлдөөн оюу чухалдаа
ны 1977 чыда ССРЭ-ийн Ку
рун боджид зуус ажилла
агчий паянныа дүүнтур ту
густууныа болгаш СЭНН
ний XXV съезидний салган
соруугаарылаа буруу таар
жыг турарыг коргуссэн.

ССРЭ-ийн Дотоо Соёлын
палаталарын алап-бодло
болгаш адирлар комиссала
ры ССРЭ-ийн Курун бодло
дун ССРЭ-ийн 192 мян
рубль буюу дээд турарыа
болгаш нөмөр тавылаа тур
лаарыа эвэлдешмөл
республикаларын Минист
лер Чувуудаларын дийлгэр
лн барымдаалаа турган, р
ноннар тоотерын, район ч
гыргазын хоорайлары бол
гаш ажилчы суурлары чад
жыкмыдарыа база өскөд
социал-культура соруугаа
рынаа бээр дугааылаа сай
дарыг кырген.

ССРЭ-ийн Министрлер Ч
увууд оо саналдарыг коргө
болгаш оларыг хулаан ала
агчыа кыдыр сайан турар
ыныг снере диндарыа мө
рө даастан чүвө.

План-бюджет турарыа а
лар комиссалаарыа база д
путаттары чухалдаа санал
дарыг болгаш сүмөтлөр
ССРЭ-ийн Саң министрлөр
союурадыг оргиналар
кады кытэжнэйлгэ коргө
ССРЭ-ийн Министрлер Чуву
дигте ялеткен дыналадыр.
Хулаан алыгачын шийтгэр
ны дугааны ССРЭ-ийн Дот
Соёлын депутаттарыны
нөмөр дынадыр.

СЭНН РК-ны октябр
1976 чы) Плануу паянны
аа чухалдаа күдүсидири
улааган орток, кудулаа
чеглеры азымын, бол
гаш ажил-атгыг оргина
ны, профилдиг болгаш ко
сомол оргиналаларыны
күш-аилчы коллективлери
күжөншиккерины уу
ажыл-агилыныа бүтү аево
лынаа няялгел бурууле
ны ажилчыны болгаш а
дыг шынарым беддлар та
ла-биле соруугаары ший
лдрлэргэ мөмөнээр, ба
бүтү куралдарыны ажилг

[illegible][illegible]

Дур улагу программасын тодарткан.

Партиянын съездинин салтанат элчөөсүмөктөгү болгон соңку эки жылы сорулганга чейин Төкмөшкөндөгү шакирти жаштар кутуп-ааламдык турмуштун дүрөң өстүрүшүн, бүтү нияттедегү бөдүрүзгөйик азыктанып динкы бидерин өгөтө турар. Муну ривалдаг болган моралдык ийит беришүүшүнөрин улам ичкы өжкөндө, күтүм-ааламды эргелен башкарып сиз азыраакжылдары ачаа улагу чегелет илгити бээр.

Улагу аламынчыла хем чегелетер бирөөсү ССР-ин Министрлер Чөбүлөшүнө Күтүм-аалам болган асыл то доверияны айтырларыгы талаш-биде күрөң комитет дин ССР-ин Министрлер Чөбүлөшүнө Күтүм-аалам болган соңку айтырлар талаш-биде аиле-республик күрөң комитет кылдыр өтүргөнүчө болган.

Бастык турмушунда болган дыйр тур соңку хемчө дөңгө программасы чөбүлө чаагы чорукуну дутайым Коммунист партияны болган Совет күрүнчө сыйм салышыны илдерейт турар. Аар акындарда кижелерин күтүм-ааламгыча ула таарымчыла бийдалар тургузгачы, оларын кыламынчыла атыр болган дөңгө факторлары ала дөңгө улагу кыягыны ала эли, аемеде чыгаалдык куштут бөдүрүн чоруду турар. Акылчы чопарым ала дөңгө категорияларыны лөңгө хандырылганы өжкөндөр талаш-биде хемчегелер бала ат турар.

Дөңгү болган бөңкө сөңгө сыйм азындагы үеи ССР-ин Министрлер Чөбүлөшүнө турмушуну хулааң аламынчыла өжкөндөр бадылар кылдыр М. П. Гоголде сөңгөга кыргын.

Ол айтыр талаш-биде Дөңгө Совет чогуру тоолуларын болган докталдары чыгыңыч у-пала хулааң алган ССР-ин Дөңгө Советин току кыягыны бөңкө сөңгө сыйм аламынчыла өжкөндөр

ЧАЗЫЛАР ЧААСКААНЗЫРАВАС

[illegible]

Электри чырымы кышпаа-
таалдан бээр чартык тыл че-
де берген, ал сууручу кулум-
чугуна келээликтей апар-
ганда бир байындан биске
билдирер ырынын аялгазын
терде багай эвес үнүт эр ка-
жи күүсетти:

— Ажыл шагы төгө берген
хотуун.

Анхны 60, чоррууд 60, кичлээт 40.

Ук суурнууд электрн станцнй чм дүгүгүнээ лмнт баугаар 12 тогнн кнвар чүүд чарьгдлаар турган. Ону маши-на-бнлэ сөөртүн чеднрн бер-ген болла электрн станцнзын ам-дла ажилдлаар турган ннн. Чүү болгынл днэ, станицнй чарьгдлаар кнвар чүүдүү б трактор-бнлэ Тоора-Хемдн Чамалгара чедр сөөртүн ч днрнрннэ б тогнн чарьгд-тынгл. Лмннтнн чарькн кэ-лн ол, суурнуу карангн тур-рү жуурн ол. Бө дээрэ ажил-агннкн эвс чоруктн түшнелнн болган.

Клуб-даа чок, чырык-даа чок, курут суурга чаггазын чазар дэп кижилер чайгаар-ла магааныг келир. Арага ай-маз барга, оон терле кижиге ууалбес джжар. Аш-чэм биле тааткы-кээмше-даа, идик хеп биле джжир-дес-даа, холука берген чыдар билекем мага-зин болду. Анчыларга, или Кадарчыларынга чугула хе-пектер чыды толдар, бродир

дильтег, хөндир, суухай, үс аймаг нийдэ ховар, сөөлгү үедэ шүүт чок.

Чамдааг оо суурга радио харьгалзааи безин ажилда-ваастай бээр. Кайда, чүү боон турары, Чамаларын чуртатгалзыры билин амыкар, а лекция, беседэ илжабай турда, кино-копирт үндэрбей бээр, ону билин амыкар ычтангай берге боон турары алден-дир.

Чамалар сууруук байтагны бажмыдары он сес чыл бу-рунгарта туткай, албан-даа, чуртатла-даа бажмыдарыга оон бээр барык сентеге кылбаан, чалчынгай барын дужер чыгаан, аам чаашкы суу сымалдыр аам чамалар бажмыдар бар.

Сентеге, туудт чамаларыга илжабай турда, берек, яну мыда бүүдүрбей турар болган-даа, чажээ, тууубу, шифер, чадга болгаш оон-даа өскө ма-териалдыры илал-ла Кымзыдан аам Тоора-Хемден соортур азыр. Кымзыдан Чамаларга чедир бир самолет материал чедиргө хөвөлэни 194 руб-ль, а Тоора-Хемден анаарга 70 рубль.

Ол хирэ хэй хөрөнгини ка-ймын алырар? Чарыгдалар-ны дүргөн огилд алырмын магамалдыла бэлэ чок. «Тоора-Хем» сохлостун иви ажилдыг амыкар салбырмын төвү баа-за-да Чамалар суур боон турар. Сохлос хөрөнгиди-лөө боо чылда туткай иви бажы-ам-даа ажилгалада кырбоон, баа-за-да тууубу чок, кадаг че-диршиш.

Чынгыс орунмуг эмнеге пунктууун сентезинин баян кылып, Совхозтун ния салып, биримдин, эрдектигинин акылдар орозол чок. Салбы эрдектиги бол чынын айла бажыдан «чулар сымыркел» соовла он чынгыс столу ур-теге, салдай белин чок. Ферма-лардан калдыкларын кээр, оларны бодуун чурттаа бажынынга хуузон ай, акыл-короон чуутаагын алып.

Куультура одагарынын эм-пелте пунктууун аялынын Чамырл нодоо Совети (куу-комуну даргазы эш Бадарын) уулг дуулам коркукту дег. Куукомун даргазы аяла чыл амыг акылдаа-даа, онч той эмес кезини оске яерге—Ий суурга эрттирен.

Адамзаттың жеңиштерин
жаңдырып, азымга доктар бод-
дам. Оңатгай, кади-берге
ажымды кижилерн эркежик
түтүлгө хергелг чүүдери-би-
де хандырын түрүрүлгө уду-
т чөтөстөр бөр. Бу талам-биле
айтырыгы салыр эрелекте-
де, парияттың кызыгыт
Кызыл Көктөтө республиканың
Көзгө ажал-агай министр-
ствозунга тургууан көстө-
дөд. Ыңчагыз-да түшүлчөк.
Салбырыгы тос муң ажал
назын үш фермада, 60 ажал
орелетик кижилер ажал, па-
дагалат турар. Ол хире хой-
ог-булгеге ажалг тууар херге-
пик кым хергелг, ажалг
ажагыт хергелг Сохуагыз
ажагыт бөлүмгө үтүлгө
айтырыгы. Ыңчагыз малчын
бүрүч чүлгө чыгыс кым дү-
түлгөдө бөзүн чөл-сөс уду-
т.

жүзү, ар созуур болбай.

Малчыларнын айя ээлчест- биле аймакларычыг шалчак- биле тутуу амы. Оу ханы бо- ду, богшчыларым тутууда болду. Тутуу амы тавны кы- жай болган-бы кадарын алды, мычтарда ивжикилерин турар чер- биле суур аразы мран- уш-порто хончу текчилери-да бар. Халажым келген калар- чыларым аймак-биле халыра- рынын аралган : баа-болаар аттар. Чүү-даа чүве чатымс черге таптап турбас чүве бол- ганда амыг халчыларын эл- чөштөтпир аймакдалар анык: кижилерин өөредин, ивжикилерин амыдыратын таарымчалыг байдалды тургу- туулар чөптүг. Кайы хире ху- сусаада элчөкжин аймакдаларын хуусаалын чүрүмүдүн у- доктаалары бээин белев эвс- дөөрин хоочун ивжикилер чү- жаалажын турары чөптүг.

Элчөкжин аймакдалар кадар- чыларын кодыларын улгаты- тур каттыштыруу тургаш ты- варынын аргазы бар. Мычтар- да-да калкан ивжилерин чатымс черге-улагтыр каттыштыра- га мылангы чакмы үедө олар- белчилерин шуут үргейг чаа- баамы каантар, мындыг черлерден чык амыг үедө аяч- тир өтү үмөйи баа. Мындыг болгонда ам шуут оскө черке олар дүлөт, көкүч чортуу аптар. Айытырлар, мылангы экономика талым-биле саапа- болаар чүдүлөр хой, чамык ужу-бо чүдүлдерин эрөнгө- ил-биле эвс, а мылантыг, дөштүг арга-биле уе шын- тирлери-дир.

Чайың-чаашиңның, маған бөләләр, кызың-кызың харың, соок тайға-таскыларға ия кәдәрләр ынташтан берге. Ияң кәдәрләрның амьдарлар халыңытазың эскикәдәр дүрүдәдир-бәлә баштайгы үстә чыгы майгың, кидистөр-блзә хандырың сонгарладың болбас соруға адалар. Иштин кидиэң брезет майгың өг-блзә дөмөй чыгы, кызың одар солуп, көрдә блзә зитиң.

Чайыларда чандың чөтөстөрүн колаң мыдың. Аңчыларым, балыкчыларың, ияң кәдәрчәларың хандырытазың эскикәдәр төлдә кыпкы үчүнә автомобиль, орун чән аңгылаары аң чутуға.

Күтүдү машиналар нолон

алары Кызылдан кувиргудак, Тоора-Хемге, ою Олбукке бозин чедип турар. Ону ажыглап, аш-чеч, үлөтүр башанарынын, тууду материалдарының үч хуу-саалт куралынын Чазыларга чүтө чедирер бозбалал.

Улуг энес-даа боз, ажы-ишти кымдын бизир, амкыр-рага сомуурданы улуг ол суурнуң чоңун хандыларыны аштыгынын шаятырларыңче СӨКК-лив Тоога райкому, рай-кукому, кооперацияны Тоо-ра-Хемде аныгар-тыкыл ажы-агый чери, республика-лык аш-чеч аш-агый мени-стествозу кийизтегый утла-дырар үч келти.

А. АНР.
«Шынык» тукум коррес-пондентизм.

Социализм чурттарында

[illegible][illegible]

ДАШТЫКЫДА

ЧКП ТК-1

Пункта «Рудя Чаевец» ради
ТАНОГ

НЫ Ң П Л Е

рыгын хүлээн алган. Соцгуа-
дазар политиктг уууг тии-
дегс, социалистг тургуутну

Элүү турар чаа өнүүт
радиоаводта шингээ-
аводта.
-СЭТА-ның фотоу.

Ч К П Т К - Н Ы Њ П Л Е Н У М У

ПРАГА. (СЭТА). Адаа Чехословакиянын Компартиясынын Топ Комитетинин пленуму болган. ЧССР-нин улусчу ырге-чагырганынчын органиаларына социалдарарнын туузелдеринин дутайында ЧКН ТК-нын Чыгыле секретары Г. Гусакын илеткеян чуталдакын корген.

рыгын хүлээн алган. Сонгуу-
лалар политиктиг уузт тий-
вэлгэ, социалистиг тургуу-
гчжыгызарыгын оруу-биле
торуур дэп улустун чангыс
ай тур-соруунд база шийт-
гчарийгын коргууу болгон
дөп, ында оязалап дөмдө-
ддөн.

Бистид төрөөн чуртуулууд
дөмдөддөн, сөмдөддөн.

иг интернационализм-биле, Совет Эвилели-биле болгаш социалистг дем-катыштырылганын оскее-даа туртары-биле эвиледи, найырамы болгаш нады аймакдалыганы быжыглаарынча улашган бистин политикавынның привилегиалды улашканын биле чарылбас холбаткан да, кыргыска эйикке

СОВЕТ ИНИЦИАТИВАНЫ ДЕТКЭЭН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Делегация харьызалаарына күнүстү асылтааларына тутууларын Бүткүл дүйнөлүк азыктарын сыйдалаар Совет Энциклопедияны ийиштатканын КИНО-Уч Куд Ассамблеясынын мында боюн турар XXXI сессиясынын кыргызжытырынын арызга удуз дегимчек алгаты. Ал атыгары талазы-бизде бирти комитетке болган савал-алар солчуушунанарына 30 айдан ораторлар айткан тутууларга Совет ааламы олардын тутууларига чулуа чогуру айында болгаш делегтейин улаустарынын күрөлдери баса тутууларига дегукуп турур деп толдартылаан.

Зөлкөчяны И. Холдан мелет-
тун. Оң саяал КНУ-дун Уста-
нына түтүлүп, дүңсөөтүп а-
вас, харин ону улам быжыткан
турар.

«Улустар арзынган тайбын
кай аялжыкташканын та-
нып-биде ошол чутууда ко-
мунисттер. Бүтү-дегелег ке-
рээткени толөлдөткөнгө дута-
нында Совет Эркинчилиги са-
ныкын Румыянынын толөлдө-
чиси И. Дятку демдегизди.
Дегелег харьмааларыкта
күштү ажыгаарын хорурру
тайбынын болган тайбын ко-
кы-телөө дотунгашканын
халыктарынын даяматт ар-
бадуз дурдунан тоотундун
даруулагы билин көрөтүп
турган деп от. К. Х. Х. Х. Х.

күшү ажыгаламында привилегия күнүсүндөй пайдалана-
база деңгээлинин бүтү бү-
дү турарынын болгаш олар-
нын иштик херектерине
догдалавамынын принцип-
терине калы чутула чери-
ни ээлей деп, Австрияны
КНО-да доктаамат тодөлөк-
төм Л. Яковитц ошолд
демегелди. Хельсинки бол-
гаш ният-серида чыгуул-
дуулар, ошолчуну башкал
дегелеяни түшүктүрүп
корууну чамаларынын
принциптер бомбгрозун
бүтү районларыга тепе-
рашкыны алып, оз чорук
боо-тешектиг мессиджнин-
иштерини чылдыр аргам

Совет инициатива күшү
ажыталамын делегей хары-
лааларының бүтү-ижити база
албан хоойлузу бодуларыныче
булгант, мынчангг табыңы
богашт уаустар аразының на-
ды амымадажыгаан дэши,
уаустарын хосталгазы база
камаармышас чоргу дэши
удам мынагы демселдег про-
грамманы амдыларга бот-
тандыларының тодоргай чы-
жыа болуо деп. Венг Улус

Европата айымал чок чорук болган мады айкалдажылга таалам-биле чөлүст хурал-дын түндүкдеринге бедик үнүлдөдү берген, ол шуула-

«Перууц чааа совет яллагчидыа дегдиди, быйыс дегдиди, ол салатды КНО-га он-не кичэллэйдийи-биле өөренин коор ужуруту» — деп, Латин Америк ол чуртун то-лоозоккайи К. Алысчурт ме-дегдиди. Күстү азылгалаа-зын, принципчалык ченестин бүтүлүктү болган догузу-биле дугжурдир чедип алкыр-чиде тарылбас харылдаадын

«Чөпсегленишинин дүжүрүн эгелээр» — улустарның өлчөптүг негелдези Европа дилте улам-на ыттыкыры-биле чаң-чанын турар. Чөпсенти эдере бүдүрерине уаур, шериг чарыгдаларын кызыралын ГФР-ниң, Бельгияның болгаш Голландияның чөөктө чаа Ахенге чыылган тайбың талалачылыгы мезгил.

